

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І.І.МЕЧНИКОВА

Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

« 15 » серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська Одеса у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.:

осередки та діячі

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма: Історія та археологія

ОНУ
2024

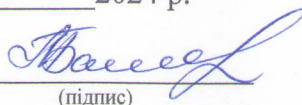
Робоча програма навчальної дисципліни «Українська Одеса у другій пол. XIX – на початку XX ст.: осередки та діячі». Одеса: ОНУ, 2024. 18 с.

Розробник: Синявська Олена Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

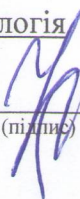
Протокол № 1 від "29" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Олена БАЧИНСЬКА)
(ім'я прізвище)

Погоджено із гарантом ОПП Історія та археологія

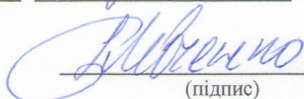

(підпис)

(Наталія ПЕТРОВА)
(ім'я прізвище)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(ім'я прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(ім'я прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(ім'я прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>032 Історія та археологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	<i>Дисципліна вільного вибору</i>	
		Рік підготовки:	
		3-й	-й
		Семестр	
		5-й	-й
		Лекції	
		30 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		6 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		54 год.	год.
Форма підсумкового контролю: <u>залік</u>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Друга половина XIX – початок XX ст. – період активного розвитку українського національного руху, під час якого відбувся перехід від культурницького, організаційного етапу до політичної стадії. Політика імперської росії у цей період була націлена на заперечення існування українства та знищення української культури. На початку XX століття Одеса, як найбільше торговельно-промислове місто на півдні України, стала великим центром культурних, економічних і соціальних подій. У цей період в Одесі активно діяла Українська Громада, була заснована перша в межах Наддніпрянської України Українська «Просвіта», які намагались зберегти та розвинути свою культурну ідентичність під впливом різних внутрішніх та зовнішніх чинників. Одеські українські осередки в цей період виступали як центри об'єднання та підтримки українців у місті, а українські діячі Одеси проводили не лише культурницьку роботу для збереження мови, культури і традицій, а і стали активними діячами українського політичного руху.

Курс «Українська Одеса у другій половині XIX – на початку XX ст.: осередки та діячі» згідно освітньої програми спеціальності 032 «Історія та археологія» викладається у 5 семестрі на III курсі денного відділення на факультеті історії та філософії за вибором здобувачів вищої освіти. За бажанням курс можуть вивчати студенти інших спеціальностей.

Курс складається із двох змістовних модулів і розкриває формування та діяльність осередків українського національного руху в Одесі, діяльність визначних діячів української Одеси та їх роль у реалізації національної ідеї. У зв'язку з цим він спирається на знання здобувачів вищої освіти із загального курсу історії України. Завершується курс заліком.

Мета викладання навчальної дисципліни – дослідити розвиток українського національного руху в Одесі у другій половині XIX – на початку XX ст. через призму діяльності як окремих активних учасників цього руху, так і осередків українського руху, що функціонували в місті.

У зв'язку з метою ставляться **наступні завдання**:

- проаналізувати етапи розвитку українського національного руху;
- охарактеризувати урядову політику російської імперії щодо української освіти, науки та культури;
- визначити передумови створення осередків українського національного руху в Одесі, проаналізувати зміст та напрями їх діяльності;
- проаналізувати діяльність найбільш відомих діячів українського культурно-просвітницького та політичного руху в Одесі.

Згідно освітньо-професійної програми вивчення дисципліни спрямоване на формування наступних **компетентностей**:

Загальні компетентності:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство (ЗК 02).

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 03).
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК 08).

Спеціальні компетентності:

• Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.)(СК 05).

• Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини (СК 07).

• Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією (СК 10).

• Здатність до опрацювання предметних даних у регіональному контексті (СК 14).

Програмні результати навчання:

- Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі (ПРН 04).
- Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії (ПРН 06).
- Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей (ПРН 13).
- Бути здатним опрацювати предметні данні у світовому, загальноукраїнському та регіональному контекстах (ПРН 17).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:**

–необхідний комплекс джерел та історіографічний доробок з проблематики навчальної дисципліни;

–фактори, які впливали на становлення та розгортання українського національного руху в Одесі у визначений період;

–історію створення та напрями діяльності головних осередків українського національного руху в Одесі;

–біографії визначних представників українського національного руху в Одесі.

вміти:

–узагальнювати фактичний матеріал, набутий під час лекцій та самостійно опрацьованої літератури до курсу;

–орієнтуватися в історії та періодизації українського національного руху загалом і в Одесі зокрема;

- визначати фактори, що впливали на формування та діяльність осередків українського національного руху в Одесі;
- аналізувати суспільно-політичні погляди діячів українського національного руху в Одесі, їх внесок у розвиток українського націєтворення.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

ФОРМУВАННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСЕРЕДКІВ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ В ОДЕСІ.

Тема 1. Витоки українського національного руху в Одесі.

Джерельна база та історіографія проблематики навчальної дисципліни. Періодизація національного руху в Центрально-Східній Європі та характеристика етапів. Періодизація українського національного руху в Одесі. Етнічний склад населення Одеси на початку XIX ст. Козацьке минуле в історії міста. Видання першої української книжки (1834). Антиукраїнська політика російського уряду.

Тема 2. Формування та діяльність Одеської Громади.

Заснування Одеської Громади. Періодизація діяльності товариства. Персональний склад, кредо діячів. Мета та основні напрями діяльності. Зв'язки з іншими товариствами в Одесі та за її межами. Відзиви сучасників. Місце Одеської громади в розгортанні українського національного руху.

Тема 3. Українознавство в Новоросійському університеті та Одеському товаристві історії та старожитностей.

Українознавча тематика в працях професорів Новоросійського університету. Спроби відкриття кафедр українознавства на початку XX ст. Лекції Олександра Грушевського. Евристична та публікаційна діяльність членів Одеського товариства історії та старожитностей. Українознавчі дослідження на шпальтах «Записок» товариства.

Тема 4. Перша в Наддніпрянській Україні: діяльність Одеської «Просвіти».

Відкриття товариства та основні засади діяльності. «Статут Українського товариства «Просвіта» в Одесі». Учасники товариства. Діяльність наукової, драматичної, літературної, вокально-музичної секцій. Книгарня товариства, фонд імені Л. Смоленського, видавнича діяльність. Звітні документи. Причини заборони.

Тема 5. Продовжувачі традицій: Одеський Український клуб та «Українська Хата» в Одесі.

Культурно-освітній рух в Одесі після закриття «Просвіти». Заснування Одеського Українського клубу: головні ідеї, напрями діяльності. Музично-драматична спілка «Українська Хата» в Одесі: Статут, організаційні засади, відділи. Читання рефератів, постановки, вистави.

Тема 6. Україномовна преса Одеси.

Маніфест 17 жовтня 1905 року та скасування заборони на публікацію видань українською мовою. Відродження україномовної періодики в Наддніпрянській Україні. Започаткування видань в Одесі: літературний збірник «Нива», газета «Народна справа», тижневик «Вісті», журнал «Основа». Видавці, основні ідеї, зміст.

Змістовий модуль II.

ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ УКРАЇНСЬКОЇ ОДЕСИ ТА ЇХ РОЛЬ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ.

Тема 7. Олексій Маркевич – засновник університетського українознавства в Одесі.

Походження, родина, навчання. Викладацька діяльність, участь в наукових товариствах. Зв'язки з одеськими громадивцями. Культурно-просвітницька діяльність. Наукові дослідження. Історія південного регіону України та Одеси в працях історика.

Тема 8. Леонід Смоленський: на чолі Одеської Громади.

Юнацькі роки, навчання в університеті імені святого Володимира, формування суспільно-політичних поглядів. Викладацька діяльність в Одесі. Формування Одеської громади, зв'язки з київськими громадивцями. Вплив М. Драгоманова. Просвітницька робота. Арешт, погіршення здоров'я. Нащадки Л. Смоленського.

Тема 9. Михайло Комаров – бібліограф, літературознавець і просвітник.

Походження, юнацькі роки, навчання в Харківському університеті. Київський період життя, громадська робота. Початок перекладацької та літературознавчої діяльності. Переїзд до Одеси, участь в роботі Одеської громади. Бібліографічна та публікаційна діяльність. Співпраця з Науковим товариством імені Т. Шевченка у Львові. «Словарь російсько-український».

На чолі Одеської «Просвіти», зв'язки з Катеринославською «Просвітою». Історичні твори. Нащадки М. Комарова.

Тема 10. Дмитро Сигаревич – представник Одеської молоді Громади.

Навчання в Новоросійському університеті. Вплив професора О. Маркевича. Становлення суспільних поглядів. На чолі Української студентської громади в Одесі. Промова під час українського мітингу в Одесі. Діяльність в «Просвіті».

Тема 11. Юхим Фесенко як видавець та просвітник.

Юнацькі роки та становлення поглядів. Відкриття друкарні в Одесі. Видання першої української літературної збірки «Нива». Співпраця з громадівцями. Видавничі проєкти на зламі ХІХ – ХХ ст. Діяльність у складі «Просвіти». Доля друкарні Фесенка.

Тема 12. Іван та Юрій Липи в історії Одеси.

Іван Липа: освітній шлях, початок трудової діяльності, лікарська практика, письменницький досвід. Створення і розбудова «Братерства Тарасівців». Громадсько-політична діяльність в Одесі на початку ХХ ст. Участь у розбудові органів державної влади в період Української революції. Юрій Липа: молоді роки, родина. Участь у визвольних змаганнях. Творча діяльність.

Тема 13. Культурницько-просвітня діяльність Володимира і Наталі Лазурських.

Родина В. Лазурського, навчання, формування суспільних поглядів. Переїзд до Одеси, викладання на історико-філологічному факультеті Новоросійського університету та Одеських вищих жіночих курсах. Просвітницька діяльність. Наталія Богомолець-Лазурська: виховання в українській родині. Дружба з М. Заньковецькою, знайомство з М. Кропивницьким. Одруження з В. Лазурським, спільна робота в Одеській «Просвіті».

Тема 14. Іван Луценко як політичний лідер українського національного руху в Одесі.

Походження, навчання, переїзд до Одеси. Лікарська практика, спілкування з українським оточенням. Початок політичної діяльності, лідер

одеського осередку Української народної партії. Просвітницька робота, редакторська діяльність. Суспільно-політичні погляди.

Тема 15. Сергій Шелухин – юрист, публіцист та самостійник.

Формування суспільних поглядів, громадська діяльність в доодеський період. Переїзд в Одесу, просвітницька діяльність, лекції в «Народній аудиторії». У лавах одеської «Просвіти». Публіцистична діяльність. Історичні погляди. Співпраця з Іваном Луценком. Початок політичної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср			л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Модуль 1.											
Змістовий модуль 1. Формування та діяльність осередків українського національного руху в Одесі											
Тема 1. Витоки українського національного руху в Одесі.	4	2			2						
Тема 2. Формування та діяльність Одеської Громади.	7	2	2		3						
Тема 3. Українознавство в Новоросійському університеті та Одеському товаристві історії та старожитностей.	5	2			3						
Тема 4. Перша в Наддніпрянській Україні: діяльність Одеської «Просвіти»	7	2	2		3						
Тема 5.	7	2	2		3						

Продовжувачі традицій: Одеський Український клуб та «Українська Хата» в Одесі.												
Тема 6. Україномовна преса Одеси.	5	2			3							
Змістовий модуль 2. Визначні діячі української Одеси та їх роль у реалізації національної ідеї.												
Тема 7. Олексій Маркевич – засновник університетського українознавства в Одесі.	5	2			3							
Тема 8. Леонід Смоленський: на чолі Одеської Громади.	5	2			3							
Тема 9. Михайло Комаров – бібліограф, літературознавець і просвітник.	5	2			3							
Тема 10. Дмитро Сигаревич – представник Одеської молодії Громади.	5	2			3							
Тема 11. Юхим Фесенко як видавець та просвітник.	5	2			3							
Тема 12. Іван та Юрій Липи в історії Одеси.	5	2			3							
Тема 13. Культурницько-просвітня діяльність Володимира і Наталі Лазурських.	5	2			3							
Тема 14. Іван	5	2			3							

Луценко як політичний лідер українського національного руху в Одесі.												
Тема 15. Сергій Шелухин - юрист, публіцист та самостійник.	5	2			3							
ІНДСЗ	10				10							
Усього годин	90	30	6		54							

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені

6. Теми практичних занять

№№	Назва теми	К-ть год
1	Формування та діяльність Одеської Громади.	2
2	Перша в Наддніпрянській Україні: діяльність Одеської «Просвіти»	2
3	Продовжувачі традицій: Одеський Український клуб та музично-драматична спілка «Українська Хата» в Одесі.	2
	Всього	6

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів зорієнтована, здебільшого, на рейтингову систему оцінювання знань. Вона є складовим елементом університетської освіти та закономірним продовженням і доповненням аудиторної роботи.

№ з/п	Назва теми/види завдань	К-ть годин
1	Тема 1. Витоки українського національного руху в Одесі. [1, 3, 4]	2
2	Тема 2. Формування та діяльність Одеської Громади. [1, 3, 4]	3
3	Тема 3. Українознавство в Новоросійському університеті та Одеському товаристві історії та старожитностей. [1, 3, 4]	3
4	Тема 4. Перша в Наддніпрянській Україні: діяльність Одеської «Просвіти» [1, 3, 4]	3
5	Тема 5. Продовжувачі традицій: Одеський Український клуб та «Українська Хата» в Одесі. [1, 3, 4]	3

6	Тема 6. Україномовна преса Одеси. [1, 3, 4]	3
7	Тема 7. Олексій Маркевич – засновник університетського українознавства в Одесі. [1, 2, 3, 4]	3
8	Тема 8. Леонід Смоленський: на чолі Одеської Громади. [1, 2, 3, 4]	3
9	Тема 9. Михайло Комаров – бібліограф, літературознавець і просвітник. [1, 2, 3, 4]	3
10	Тема 10. Дмитро Сигаревич – представник Одеської молодії Громади. [1, 2, 3, 4]	3
11	Тема 11. Юхим Фесенко як видавець та просвітник. [1, 2, 3, 4]	3
12	Тема 12. Іван та Юрій Липи в історії Одеси. [1, 2, 3, 4]	3
13	Тема 13. Культурницько-просвітня діяльність Володимира і Наталі Лазурських. [1, 2, 3, 4]	3
14	Тема 14. Іван Луценко як політичний лідер українського національного руху в Одесі. [1, 2, 3, 4]	3
15	Тема 15. Сергій Шелухин - юрист, публіцист та самостійник. [1, 2, 3, 4]	3
16	ІНДСЗ	10
	Всього годин	54

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до практичних занять;
- [2] – написання рефератів / виконання презентацій;
- [3] – вивчення додаткової літератури для розроблення екскурсії;
- [4] – підготовка до підсумкового контролю.

Індивідуальне самостійне завдання

Індивідуальне самостійне завдання виконується у вигляді презентацій, присвячених видатним діячам українського національного руху в Одесі у другій половині XIX – на початку XX ст. із використанням застосунку Microsoft PowerPoint або Google Презентації. В ході підготовки презентацій та опрацювання додаткової літератури акцент робиться на дослідженні із застосуванням біографічного методу, також увага звертається на адреси (вулиці і будинки), де проживали вказані діячі. Ця інформація буде використана під час підготовки екскурсії «Українська Одеса».

Орієнтовний перелік тем для підготовки презентацій:

- Бібліографічні та літературознавчі праці Михайла Комарова.
- Видавнича діяльність Юхима Фесенка.
- Володимир Лазурський як культурно-освітній діяч.

- Громадсько-політична діяльність Івана Луценка.
- Дмитро Сигаревич – представник Одеської молоді Громади.
- Іван Липа і «Братерство Тарасівців».
- Історичні погляди Сергія Шелухина.
- Історичні праці Івана Луценка: тематика, аналіз основних положень.
- Краєзнавство в дослідженнях Олексія Маркевича.
- Леонід Смоленський як лідер Одеської Громади.
- Нащадки Михайла Комарова в історії українського руху.
- Одеський журнал «Основа»: видавці, тематика, зміст публікацій.
- Просвітницька діяльність Михайла Комарова.
- Публіцистична діяльність Юрія Липи.
- У вирі революції: діяльність Сергія Шелухина у 1917-1920 роки.
- Українознавчі дослідження в науковій спадщині Олексія Маркевича.

9. Методи навчання

Під час вивчення курсу використовуються різні методи навчання. Пояснювально-ілюстративний метод та метод проблемного викладу використовуються під час лекцій для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків, що наводяться у лекційній частині курсу. Евристичний метод допомагає в організації активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань. Дослідницький та практичний методи використовуються під час самостійної підготовки студентів та розроблення екскурсії «Українська Одеса початку ХХ ст.».

10. Форми контролю і методи оцінювання

Методи контролю включають поточне та підсумкове оцінювання. Поточне оцінювання здобувачів здійснюється через опитування на практичних заняттях та усний контроль знань наприкінці змістового модуля. Підсумковий результат оцінювання враховує: поточне оцінювання, виконання індивідуального самостійного завдання у вигляді презентації, участі в розробленні екскурсії та підсумкового контролю у вигляді усної перевірки знань за контрольними питаннями. Виконання індивідуального завдання є обов'язковим для всіх здобувачів. Усна перевірка знань за контрольними питаннями є обов'язковою для тих здобувачів, які в результаті поточного оцінювання та виконання індивідуального завдання не набрали

мінімальної для зарахування кількості балів (60 балів) та необов'язковим (за бажанням) для тих студентів, які бажають підвищити свій рейтинг.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Здобувач освіти		
Зараховано (відмінно)	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань.	Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Зараховано (добре)	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
Зараховано (задовільно)	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину тестових завдань.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.

	Відповіді допускаються суттєві помилки	
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладач

11. Питання для підсумкового контролю

1. Антиукраїнська політика російського уряду у XIX – на поч. XX ст.
2. Бібліографічні та літературознавчі праці Михайла Комарова.
3. Видавнича діяльність Юхима Фесенка.
4. Відкриття товариства «Просвіта» в Одесі та основні засади діяльності.
5. Володимир Лазурський як культурно-освітній діяч.
6. Громадсько-політична діяльність Івана Луценка.
7. Дмитро Сигаревич – представник Одеської молоді Громади.
8. Заснування Одеського Українського клубу: головні ідеї, напрями діяльності. Музично-драматична спілка «Українська Хата» в Одесі.
9. Заснування Одеської Громади, мета та основні напрями діяльності.
10. Іван Липа і «Братерство Тарасівців».
11. Іван Луценко як політичний лідер українського національного руху в Одесі.
12. Історичні погляди Сергія Шелухина.
13. Історичні праці Івана Луценка: тематика, аналіз основних положень.
14. Краєзнавство в дослідженнях Олексія Маркевича.
15. Культурно-просвітня діяльність Наталії Лазурської.
16. Леонід Смоленський як лідер Одеської Громади.
17. Леонід Смоленський: на чолі Одеської Громади.
18. Михайло Комаров: культурно-просвітницька робота.
19. Місце Одеської громади в розгортанні українського національного руху.
20. Нащадки Михайла Комарова в історії українського руху.
21. Одеський журнал «Основа»: видавці, тематика, зміст публікацій.
22. Олексій Маркевич як засновник університетського українознавства в Одесі.
23. Періодизація національного руху та характеристика етапів.
24. Публіцистична діяльність Юрія Липи.
25. Співпраця Одеської Громади та «Просвіти» з культурно-просвітницькими товариствами.
26. У вирі революції: діяльність Сергія Шелухина у 1917-1920 роки.

27. Українознавча тематика в працях професорів Новоросійського університету.
28. Українознавчі дослідження на шпальтах «Записок» Одеського товариства історії та старожитностей.
29. Україномовна преса в Одесі на початку ХХ ст.
30. Юхим Фесенко як видавець та просвітник.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль																Участь в розробленні екскурсії	Сума	
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	Т14	Т15	ІНД СЗ			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	25	15	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Синявська О. О. Робоча програма навчальної дисципліни «Українська Одеса у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.: осередки та діячі». Одеса, 2024. 18 с.
2. Мультимедійні презентації, наочні матеріали в Google-class.

14. Рекомендована література

Основна

1. Забута історія Одеси: як українці впливали на розвиток міста. *Суспільно-новини. Історія. Одеса*. 2022. URL: <https://suspilne.media/232754-zabuta-istoria-odesi-ak-ukrainci-vplivali-na-rozvitok-mista/> (14.08.2024)
2. Історія Одеси. Що робить її справжнім українським містом? *Радіо Свобода*. 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30723938.html> (13.08.2024)
3. Музичко О. Південна вісь Соборності: націєтворчі процеси в Українському Причорномор'ї (кінець XIX - перша половина XX ст.). Одеса, 2015. 360 с.
4. Чорноморська хвиля Української революції: провідники національного руху в Одесі у 1917-1920 рр.: Монографія / Вінцковський Т. С., Музичко О. Є., Хмарський В. М. та ін. Одеса: ТЕС, 2011. 586 с.

Додаткова

1. Вінцковський Т., Джумига Є., Мисечко А. Українські мілітарні формування в Одесі в добу Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.). Одеса: Фенікс, 2010. 154 с.
2. Болдирєв О. В. Одесі – 600. Історичний нарис. Репринт. Одеса, 2014. 79 с.
3. Дослідники історії Південної України: біобібліографічний довідник / упор. Ігор Лиман. Київ, 2013. 397 с.
4. Історіографія проблеми датування міста Одеса. *Історична правда*. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2021/06/24/159736/> (18.07.2024)
5. Історія Одеси / кол. авторів, голов. ред. Станко В. Н. Одеса, 2002. 560 с.
6. Історія Хаджибея (Одеси) в працях дослідників XIX–XX ст.: хрестоматія / Упоряд. Т. Г. Гончарук. Комунальна установа Одеський історико-краєзнавчий музей. Одеса: Екологія, 2015. 224 с.
7. Мисечко А. Український рух в Одесі в другій половині XIX – початку XX ст. (до 100-ліття одеської «Просвіти»). Одеса, 2006. 162 с.
8. Новоросійський університет у 1865–1920 роках. *Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Історія та сучасність (1865–2015)* / кол. авт.; гол. ред. І. М. Коваль. Одеса: ОНУ, 2015. С.57-106.
9. Одеса козацька. Наукові нариси / О. А. Бачинська, С. Б. Гуцалюк та ін. Видання друге виправлене та доповнене. Одеса: Фенікс, 2008. 249 с.
10. Поліщук Я. Фронтирна ідентичність: Одеса XX століття. Київ: Дух і Літера, 2019. 208 с.
11. Синявська О. До історії соціокультурних процесів на півдні України наприкінці XIX – початку XX ст. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Ізмаїл, 2022. Вип.57 (Серія: історичні науки). С.134-151

12. Синявська О., Садова І. Національно-культурні товариства німецької громади в Одесі у другій половині XIX – на початку XX ст. *Старожитності Лукомор'я*. 2022. № 3 (12). С.44-51
13. Синявська О. Науково-педагогічна діяльність Олексія Івановича Маркевича (1847-1903): до 175-річчя історика. *Південний архів (історичні науки) : збірник наукових праць*. Херсон : Видавництво ХДУ, 2022. Вип. 37. С.92-98.
14. Nonōris causā: почесні члени, доктори, професори Одеського національного університету імені І. І. Мечникова: до 155-річчя від дня заснування: біогр. довід. / О. Є. Музичко, О. О. Синявська, В. М. Хмарський; гол ред. І. М. Коваль. Одеса: ОНУ, 2020. 308 с.

15. Електронні інформаційні ресурси:

1. Всеукраїнська наукова конференція «Українське серце Одеси» (23 січня 2024 р.) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KCxj5TlvMIM>
2. Іван Липа: одеське серце України. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zAfrEtErkXE>
3. Інститут історії НАН України – офіційний сайт. URL: <http://www.history.org.ua>
4. Код ідентичності. Про відомих українців. Ютуб-канал «Дім». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Lo5DKaNZiEE>
5. Лікбез. Історичний фронт. URL: <https://likbez.org.ua/ua/>
6. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова – офіційний сайт. URL: <http://library.onu.edu.ua>
7. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Національна спілка краєзнавців України – офіційний сайт. URL: <http://nsku.org.ua/>
9. Одеська національна наукова бібліотека – офіційний веб-сайт. URL: <https://odnb.odessa.ua/>
10. Одесика. Все про Одесу. URL: <http://odessa.club.com.ua/history/>
11. Південний артпростір «Pivden artbook» Канал на YouTube <https://www.youtube.com/@pivdenartbook7113>
12. Руйнуємо міфи та фейки російської пропаганди про ОДЕСУ. 10 запитань історика. Проєкт «Історія без міфів». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=enIyzXnsCU0>
13. Український історичний портал. URL: <http://www.history.org.ua>
14. Український інститут національної пам'яті. Офіційний веб-сайт. URL: <https://uinp.gov.ua/tegy/ukrayinskyy-pivden>